

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до вивчення курсу
«Професійний самоаналіз та медіакритика»
для студентів II курсу денної та заочної форм навчання
спеціальності С7 «Журналістика»
освітньої програми «Журналістика»

Методичні рекомендації до вивчення курсу «Професійний самоаналіз та медіакритика» для студентів II курсу денної та заочної форм спеціальності С7 «Журналістика» освітньої програми «Журналістика» / Укл.: Г.М.Волинець. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2026. 46 с.

Укладач: Г.М.Волинець, к.ф.н., доцент

Рецензент: Г.С. Скуртул, к.ф.н., доцент

Відповідальний за випуск: Н.В.Островська, доцент

Затверджено
на засіданні
кафедри журналістики
Протокол № 10
від 13 травня 2026 р.

Рекомендовано
до видання
на засіданні НМК
факультету
соціальних наук
Протокол № 3
від 13 травня 2026 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Теми практичних занять (денне відділення).....	13
Завдання для самостійної роботи студентів.....	31
Перелік індивідуальних завдань.....	33
Контрольна робота для студентів заочної форми навчання...	35
Теоретичні питання, що виносяться на залік.....	38
Навчально-методичні матеріали з дисципліни.....	41

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни **«Професійний самоаналіз та медіакритика»** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки спеціалістів спеціальності «Журналістика».

Курс «Професійний самоаналіз та медіакритика» надає можливість здобути теоретичні знання та практичні навички, необхідні студентам для організації роботи у медіагалузі, у сфері масової комунікації.

Студентам варто ознайомитись саме з цією дисципліною, оскільки сучасна журналістика висуває високі стандарти до масмедійного контенту; майбутні працівники засобів масової комунікації повинні знати професійні стандарти, застосовувати ці знання при створенні власного медіаконтенту, а також вміти проводити верифікацію та фактчекінг аналізувати й оцінювати медійний продукт інших журналістів. Дисципліна узагальнює та систематизує раніше набуті знання із правових основ журналістики, професійної майстерності, журналістської етики, вчить практично застосовувати їх у щоденній діяльності; сприяє формуванню почуття відповідальності у майбутніх журналістів за кожен матеріал, який вони готують; вчить критично та самокритично сприймати медіапродукт.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є професійні стандарти в роботі журналіста, медіакритика, медіагігієна, загрози медіадіяльності та відповідальність журналіста, основи фактчекінгу. Журналіст займається моніторингом медіапродукту і, цим самим, перебирає на себе функції регулятора в системі норм медіадіяльності інших журналістів.

Засвоєні знання з курсу «Професійний самоаналіз та медіакритика» сприятимуть успішній реалізації студентів у професії, зокрема під час проходження практики, а набуті у процесі вивчення дисципліни «Професійний самоаналіз та медіакритика» компетентності – оволодінню таких навчальних дисциплін, як «Тенденції розвитку інтернет-журналістики», «Тенденції розвитку фотожурналістики», «Громадянська журналістика та блогінг в Україні», «Преса. Газетно-журнальний менеджмент», «Екологічна

журналістика: медіапродукт», «Спортивна журналістика: медіапродукт», «Соціально-політична журналістика: контент» та ін.

Метою викладання навчальної дисципліни «Професійний самоаналіз та медіакритика» є засвоєння студентами основних понять медіакритики та професійних стандартів роботи журналіста, понять «верифікації» та «фактчеку» інформації; визначення критеріїв та принципів аналізу й оцінки медіапродукту. Дисципліна формує в студентів навички критичного осмислення різного роду матеріалів у ЗМІ, об'єктивного їх оцінювання. Вона дає уявлення про нову, специфічну сферу медіадіяльності, яка в останні роки набуває все більшої популярності і є цікавою не лише для професіоналів, а й для широкої аудиторії. Дисципліна має на меті ознайомити студентів із розвитком медіакритики як новим видом журналістської діяльності за кордоном та в Україні.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Професійний самоаналіз та медіакритика» є:

- визначити місце медіакритики в загальній системі ЗМІ;
- з'ясувати роль медіакритики у інформаційному просторі України;
- встановити інформаційні процеси, що потребують професійної критики;
- вміти аналізувати медіатексти у процесі професійної журналістської діяльності;
- набути навички щодо вміння застосовувати міжнародні і вітчизняні стандарти при аналізі якісної журналістики;
- формувати критично розумового журналіста-професіонала;
- дати відомості про ситуацію в українських ЗМІ;
- розтлумачити основні поняття медіакритики і навчити їх застосовувати;
- розкрити основні положення міжнародних стандартів якісних засобів масової інформації;
- сприяти набуттю навичок щодо проведення ґрунтовного аналізу якості вітчизняних періодичних видань та журналів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні у результаті вивчення навчальної дисципліни отримати такі компетентності:

загальні компетентності:

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК06. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

фахові компетентності:

СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

СК02. Здатність формувати інформаційний контент.

СК07. Здатність формувати інформаційний контент у сфері економіки, права, культури та мистецтва, соціальних питань та інших видів діяльності.

Результати навчання, формування яких забезпечує вивчення дисципліни. Студент повинен уміти:

ПР01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань.

ПР03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.

ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

ПР06. Планувати свою діяльність та діяльність колективу з урахуванням цілей, обмежень та передбачуваних ризиків.

ПР10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.

ПР13. Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціальнокомунікаційних наук.

ПР18. Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікаційних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.

Вивченню дисципліни «Професійний самоаналіз та медіакритика» передують такі базові для журналістської освіти навчальні дисципліни, як «Вступ до спеціальності», «Журналістська етика», «Агенційна журналістика (виробництво контенту, продукту, промоція)», «Газетно-журнальне виробництво (контент, продукт, промоція)», «Фотожурналістика (виробництво контенту, продукту, промоція)», «Радіовиробництво (контент, продукт, промоція)». Ці

дисципліни дали уявлення студентам про зміст, сутність журналістики, її методи та жанри.

Програма передбачає проведення практичних занять з метою навчити студентів аналізувати сучасні медіапроцеси, виробити критичну оцінку процесів і явищ сучасного українського інформаційного простору. Практичний аспект вивчення курсу полягає у здобутті навичок застосування теоретичних знань під час створення медіакритичних матеріалів.

У самостійну роботу студентів входить:

- ознайомлення з основною літературою курсу;
- читання й аналіз додаткової літератури з дисципліни;
- виконання домашніх завдань;
- підготовка до практичних занять;
- виконання контрольних робіт з дисципліни;
- проведення моніторингів, медіакритичних досліджень;
- створення медіакритичних матеріалів.

Форми роботи студентів: відвідування лекцій, практичних занять, виконання домашніх, самостійних завдань, контрольних робіт, проведення медіакритичних досліджень, написання медіакритичних матеріалів.

Види контролю:

• поточний контроль: оцінюється самостійна робота студентів на практичних заняттях, виконання домашніх, індивідуальних завдань.

• проміжний (рубіжний) контроль: виконання завдань для модульного контролю №1 і №2.

• підсумковий контроль: залік, здійснюється в усній формі.

Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань студентів, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною системою.

Позитивною вважається оцінка від 60 до 100 балів. Поточний контроль знань студентів протягом одного семестру включає оцінку за роботу на лекційних, практичних заняттях та самостійну роботу.

Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1 – Опис навчальної дисципліни

Обов'язковий освітній компонент	
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	Соціальні науки, журналістика та інформація
Спеціальність	С7 «Журналістика»
Обмеження щодо форм навчання	Без обмежень

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів	4	
Модулів	1	1
Змістових модулів	2	2
Семестр	3	3
Загальна кількість годин	120	
з них аудиторних:	48	4
<i>лекції</i>	16	2
<i>практичні</i>	32	2
<i>лабораторні</i>	-	-
<i>семінарські</i>	-	-
з них самостійної роботи:	52	96
Занять на тиждень	3 год.	-
Індивідуальні завдання	20	
Форма контролю	екзамен	
Курсова робота (проект) (загальний обсяг)	-	

Організація навчального процесу здійснюється за кредитно-модульною системою.

Програма дисципліни містить 2 змістових модулів. Обсяг навчального навантаження студентів описаний у кредитах ECTS – залікових кредитах, які зараховуються студентам при успішному засвоєнні ними відповідного модулю (заликового кредиту).

Кредитно-модульна система організації навчального процесу спонукає студентів систематично вчитися, готуватися до кожного заняття.

Видами навчальної діяльності згідно з навчальним планом є:

- а) лекції;
- б) практичні заняття;
- в) самостійна робота студентів (СРС).
- г) індивідуальна робота.

Застосовуються такі засоби визначення рівня підготовки студентів: проведення індивідуального та фронтального усного опитування, реферування літератури, спеціальних текстів, аналіз та редагування медіаматеріалів, актуальних текстів / відео / подкастів тощо, проведення медіаоглядів та моніторингів, оформлення власних медіакритичних розвідок тощо.

Теми лекційного курсу розкривають теоретичні питання відповідних розділів медіадискурсу. Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях у відповідності до конкретних завдань та під час індивідуальної роботи викладача зі студентами.

Практичні заняття передбачають оволодіння навичками аналізу видів медіа, засобів комунікації; розуміння суті, ролі й значення соціологічних методів, методик та інструментарія при дослідженні масовокомунікаційних явищ; формування навичок контент-аналітичних досліджень змісту ЗМК тощо.

Студентам рекомендується до практичних занять виконувати творчі письмові завдання, реферувати публікації, аналізувати медіатексти, створювати дайджести інтернет-ресурсів.

Підсумковий контроль засвоєння змістових модулів здійснюється після їх завершення.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою як середня арифметична оцінка засвоєння відповідних змістових модулів і має визначення за системою ECTS та традиційною шкалою, прийнятою в Україні.

Інтервальна шкала оцінок встановлює взаємозв'язки між рейтинговими показниками і шкалами оцінок

Таблиця 2 – Інтервальна шкала оцінок

Оцінка ECTS	Визначення	Оцінка в балах	Традиційна оцінка (залікова книжка)
A	ВІДМІННО – відмінне виконання з незначною кількістю помилок	90-100	5 (відмінно)
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище від середнього рівня з кількома помилками	85-89	4 (добре)
C	ДОБРЕ – в основному правильна робота з певною кількістю помилок	75-84	4 (добре)
Д	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	70-74	3 (задовільно)
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальним критеріям	60-69	
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як досягти мінімального критерію (з можливістю повторного складання)	30-49	2 (незадовільно)
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота з обов'язковим повторним курсом	<30	

Таблиця 3 – Загальний тематичний план аудиторної роботи

Номер тижня	Теми лекцій, год.	Теми практичних занять або семінарів, год.
1	2	3
Змістовий модуль 1		
1	Тема 1. Вступ. Професійний самоаналіз як базова компетенція журналіста (2 год.)	Пр. № 1. «Вступ. Професійний самоаналіз як базова компетенція журналіста» (2 год.)
2		Пр. № 2. «Журналістські стандарти» (2 год.)
3	Тема 2. Медіакритика як галузь журналістської діяльності (2 год.)	Пр. № 3. «Медіакритика як галузь журналістської діяльності» (2 год.)
4		Пр. № 4. «Функції медіакритики» (2 год.)
5	Тема 3. Жанрові форми вітчизняної медіакритики (2 год.)	Пр. № 5. «Жанрові форми вітчизняної медіакритики» (2 год.)
6		Пр. № 6. «Соціальна роль медіакритики» (2 год.)
7	Тема 4. Медіакритика й аудиторія ЗМІ (2 год.)	Пр. № 7. «Медіакритика й аудиторія ЗМІ» (2 год.)
8		Пр. № 8. «Медіакритика й аудиторія ЗМІ» (2 год.)

Продовження табл. 3

Змістовий модуль 2		
9	Тема 5. Зона якісних і популярних медіа (2 год.)	Пр. № 9. «Зона якісних і популярних медіа» (2 год.)
10		Пр. № 10. «Спеціалізовані медіакритичні видання» (2 год.)
11	Тема 6. Загрози медіареальності та відповідальність журналіста	Пр. № 11. «Загрози медіареальності та відповідальність журналіста» (2 год.)
12		Пр. № 12. «Загрози медіареальності та відповідальність журналіста» (2 год.)
13	Тема 7. Медіакритика як засіб протидії маніпуляції в ЗМІ (2 год.)	Пр. № 13. «Медіакритика як засіб протидії маніпуляції в ЗМІ» (2 год.)
14		Пр. № 14. «Медіакритика як засіб протидії маніпуляції в ЗМІ» (2 год.)
15	Тема 8. Медіагігієна (2 год.)	Пр. № 15. «Медіагігієна» (2 год.)
16		Пр. № 16. «Медіакомунікаційні ризики. Основи фактчекінгу» (2 год.)

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ (ДЕННЕ ВІДДІЛЕННЯ)

Практичне заняття №1

Вступ. Професійний самоаналіз як базова компетенція журналіста

План

1. Функції ЗМІ. Журналістика – «четверта влада». Медіакритика і проблема соціальної відповідальності ЗМІ.

2. Аксиологічні орієнтири (цінності) сучасної української журналістики (що пропагується; на чому робиться акцент; мейнстріми сьогодення). ТЕОРІЯ + **приклад!**

3. Назвіть основні права та обов'язки журналістів відповідно до Законів України „Про інформацію” та „Друковані ЗМІ (пресу) в Україні”

4. Віртуальне «я» журналіста. Самопіар. Особистість як бренд. Репутація журналіста: неупередженість, повнота інформування, об'єктивність – у його професійній діяльності.

5. Професіоналізм журналістів та професійні стандарти (=див. **Завдання 3**).

6. Поняття “соціальна активність”, “професійна самосвідомість”, “соціальна зрілість”.

ЗАВДАННЯ:

1) Опрацювати статтю (написати короткий конспект):

Бахвалова А.В. Експертна оцінка професійно важливих якостей журналістів

http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/psch_2019_5_4_3.pdf

2) Опрацювати публікацію (написати короткий конспект):

Паспорт професії «Журналіст мультимедійних видань засобів масової інформації»

https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/zhurnalist_multi_mediynih_vidan.pdf

3) Опрацювати публікацію (написати короткий конспект):
 «**Журналістські стандарти**: інформаційна довідка»
<https://imi.org.ua/monitorings/jurnalisti-ski-standarti-informatsiyna-dovidka-i28623>

4) Створити таблицю СВОЇХ професійних якостей (за аналогією до таблиці Бахвалової).

Література:

1. Бахвалова А.В. Експертна оцінка професійно важливих якостей журналістів. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/psch_2019_5_4_3.pdf
2. Журналістський фах : методичні рекомендації / Київський національний ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Київ : ВПЦ «Київський університет». 2012. 352 с.
3. Квіт С. Медіакритика як нове медіатло. *Центр медіа реформ* [сайт]. URL : <http://www.mediareform.com.ua/article.php?articleID=424>.
4. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт : вибрані медіадослідження. Харків : Прапор, 2008. 512 с.
5. Потятиник Б. Медіа: ключі до розуміння : монографія. Львів : ПАІС, 2004. 298 с.
6. Потятиник Б., Лозинський М. Патогенний текст. Львів : Місіонер, 1996. 296 с.
7. Фенько Н.М. Медіакритика : навчально-методичний посібник. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. 103 с.

Практичне заняття № 2 Журналістські стандарти

План

1. Журналістські стандарти: міжнародні та українські норми. Стандарти ВВС.
2. Зміни журналістських стандартів у період воєнного стану. ТЕОРІЯ + **приклад**и!

3. Прагнення свободи як біологічна, соціальна, економічна, політична мотивація життя та діяльності людини.

4. Свобода слова, свобода преси, свобода творчості. Гуманізм і свобода слова з погляду етики і моралі.

5. Форми законодавчого, економічного, політичного обмеження свободи преси.

6. Поняття цензури та самоцензури.

7. Редакційна політика видань / телеканалів. Етика полеміки і критики в ЗМІ.

8. Підготуватися до дискусії "Самоцензура й етика журналіста в епоху хайпу".

ЗАВДАННЯ:

1) Знайти 5-7 джерел про те, як змінилися журналістські стандарти в Україні від початку повномасштабної російсько-української війни; презентувати огляд цих змін.

2) Дібрати (принести із собою) приклади порушень журналістами професійних стандартів. **Презентувати знайдені кейси (приклади).**

3) Зібрати інформацію про

*видання "Телекритика" (історія створення, колектив авторів, редактор, діяльність тощо)

*видання "Медіакритика" (те саме)

* видання "Детектор медіа" (те саме)

* MediaSapiens (те саме)

Література:

1. Журналістський фах : методичні рекомендації / Київський національний ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Київ : ВПЦ «Київський університет». 2012. 352 с.

2. Квіт С. Медіакритика як нове медіатло. *Центр media реформ* [сайт]. URL : <http://www.mediareform.com.ua/article.php?articleID=424>.

3. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт : вибрані медіадослідження. Харків : Прапор, 2008. 512 с.

4. Михайлюта В. Медіакритика як навчальний предмет в контексті історичних та теоретичних журналістських дисциплін. *Методика викладання історико-журналістських дисциплін і професійні потреби : матеріали секційного засідання кафедри*

історії журналістики Міжнародної наукової конференції «Журналістика 2008»: українське журналістикознавство, освіта, термінологія і стандарти. Київ, 2008. С.42–44.

5. Михайлюта В.П. Медіакритика : навчально-методичний комплекс. Київ : Київський національний університет ім.Т.Г.Шевченка, Інститут журналістики, 2009. 70 с.

6. Не оперативність, а своєчасність: як змінюються журналістські стандарти під час війни і чому на перший план виходить етика. *Національна спілка журналістів України* [сайт]. URL : <https://nsju.org/novini/ne-operatyvnist-a-svoyechasnist-yak-zminyuyutsya-zhurnalistiski-standarty-pid-chas-vijny-i-chomu-na-pershyj-plan-vyhodyt-etyka/>

7. Потятиник Б. Медіа: ключі до розуміння : монографія. Львів : ПАІС, 2004. 298 с.

8. Потятиник Б., Лозинський М. Патогенний текст. Львів : Місіонер, 1996. 296 с.

9. Фенько Н.М. Медіакритика : навчально-методичний посібник. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. 103 с.

Практичне заняття № 3 **Медіакритика як галузь журналістської діяльності** План

1. Зміст поняття «медіакритика».
2. Предмет медіакритики.
3. Основні характеристики медіакритики.
4. Види медіакритики.
5. Становлення медіакритики в Україні і за кордоном.

ЗАВДАННЯ:

1) Ознайомтеся з медіакритичною статтею Отара Довженка «Для чого потрібна медіакритика?» Обґрунтуйте власну позицію щодо основних положень статті.

2) Проаналізуйте стан медіакритики в Україні й за кордоном, використовуючи інформацію з наукових джерел, фахової періодики та інтернет-видань. За результатами роботи підготуйте аналітичну довідку.

Література:

1. Довженка О. Для чого потрібна медіакритика? *Mediakrytyka* [сайт]. URL : <http://mediakrytyka.lnu.edu.ua/za-scho-krytykuyut-media/dlya-choho-potribna-mediakrytyka.html>
2. Журналістський фах : методичні рекомендації / Київський національний ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Київ : ВПЦ «Київський університет». 2012. 352 с.
3. Квіт С. Медіакритика як нове медіатло. *Центр медіа реформ* [сайт]. URL : <http://www.mediareform.com.ua/article.php?articleID=424>.
4. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт : вибрані медіадослідження. Харків : Прапор, 2008. 512 с.
5. Михайлюта В. Медіакритика як навчальний предмет в контексті історичних та теоретичних журналістських дисциплін. *Методика викладання історико-журналістських дисциплін і професійні потреби : матеріали секційного засідання кафедри історії журналістики Міжнародної наукової конференції «Журналістика 2008»: українське журналісткознавство, освіта, термінологія і стандарти*. Київ, 2008. С.42–44.
6. Михайлюта В.П. Медіакритика : навчально-методичний комплекс. Київ : Київський національний університет ім.Т.Г.Шевченка, Інститут журналістики, 2009. 70 с.
7. Потятиник Б. Медіа: ключі до розуміння : монографія. Львів : ПАІС, 2004. 298 с.
8. Потятиник Б., Лозинський М. Патогенний текст. Львів : Місіонер, 1996. 296 с.
9. Фенько Н.М. Медіакритика : навчально-методичний посібник. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. 103 с.
- 10.Чекмишев О. Моніторинг ЗМІ та медіакритика в контексті термінології та методології системи сучасних соціальних комунікацій. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2011. Т. 42. С. 93–97.

Практичне заняття № 4

Функції медіакритики

План

1. Інформаційно-комунікативна функція.
2. Пізнавальна функція.
3. Регулятивна функція.
4. Корекційна функція.
5. Просвітницька функція.

ЗАВДАННЯ:

1) Проаналізуйте медіакритичну статтю Наталії Лігачової «Барбосизація всієї країни» в розрізі її функціональності.

2) Оберіть журналістський матеріал (новину, репортаж, інтерв'ю, статтю, телевізійний сюжет тощо), опублікований упродовж останніх трьох місяців. Проведіть медіакритичний аналіз матеріалу, визначивши, як у ньому проявляються такі функції медіакритики:

- інформаційна;
- аналітична;
- просвітницька;
- регулятивна;
- етична;
- соціально-контрольна.

3) На реальних **прикладях з медіасфери** проілюструйте проблемні зони реалізації основних функцій медіакритики.

Література:

1. Журналістський фах : методичні рекомендації / Київський національний ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Київ : ВПЦ «Київський університет». 2012. 352 с.

2. Зражевська Н. Медіа як інструмент медіаконтролю і як засіб соціального примусу. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2022. № 1 (49). С. 122–129.

3. Квіт С. Медіакритика як нове медіатло. *Центр медіа реформ* [сайт]. URL : <http://www.mediareform.com.ua/article.php?articleID=424>.

4. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт : вибрані медіадослідження. Харків : Прапор, 2008. 512 с.

5. Михайлюта В. Медіакритика як навчальний предмет в контексті історичних та теоретичних журналістських дисциплін. *Методика викладання історико-журналістських дисциплін і*

професійні потреби : матеріали секційного засідання кафедри історії журналістики Міжнародної наукової конференції «Журналістика 2008»: українське журналістикознавство, освіта, термінологія і стандарти. Київ, 2008. С.42–44.

6. Михайлюта В.П. Медіакритика : навчально-методичний комплекс. Київ : Київський національний університет ім.Т.Г.Шевченка, Інститут журналістики, 2009. 70 с.

7. Потятиник Б. Медіа: ключі до розуміння : монографія. Львів : ПАІС, 2004. 298 с.

8. Потятиник Б., Лозинський М. Патогенний текст. Львів : Місіонер, 1996. 296 с.

9. Сулім А. Медіакритика в Україні: функції, тематика, проблематика : дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.04 / Дніпропетр. нац. ун-т ім. О.Гончара. Дніпропетровськ, 2015. 242 с.

10.Фенько Н.М. Медіакритика : навчально-методичний посібник. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. 103 с.

Практичне заняття № 5 **Жанрові форми вітчизняної медіакритики**

План

1. Жанрові характеристики медіакритики.
2. Використання інформаційних жанрів.
3. Аналітичні жанри у медіакритиці.
4. Художня публіцистика на сторінках «Медіакритики».

ЗАВДАННЯ:

1) Підберіть зразки різних жанрів медіакритики (рецензія, огляд, аналітична стаття, коментар, колонка та ін.) і проаналізуйте їх у розрізі жанрових ознак.

2) Які жанри медіакритики демонструють більш активний розвиток? Назвіть причини цього процесу.

3) Ознайомтеся з трьома матеріалами української медіакритики різних жанрів, опублікованими протягом останніх двох років. Заповніть таблицю:

Таблиця 4 – Домашнє завдання

	Критерії	Матеріал 1	Матеріал 2	Матеріал 3
1.	Автор, назва матеріалу та джерело публікації			
2.	Жанр			
3.	Предмет критичного аналізу			
4.	Основна теза автора			
5.	Способи аргументації			
6.	Використання фактів, експертних оцінок і прикладів			
7.	Особливості стилю та мови			
8.	Вплив жанру на подачу матеріалу			

Література:

1. Журналістський фах : методичні рекомендації / Київський національний ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Київ : ВПЦ «Київський університет». 2012. 352 с.

2. Квіт С. Медіакритика як нове медіатло. *Центр медіа реформ* [сайт]. URL : <http://www.mediareform.com.ua/article.php?articleID=424>.

3. Миколаєнко А. Жанрові особливості сучасної української медіакритики. *Синопсис: текст, контекст, медіа*. 2021. 27 (1). С. 32–38.

4. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт : вибрані медіадослідження. Харків : Прапор, 2008. 512 с.

5. Михайлюта В. Медіакритика як навчальний предмет в контексті історичних та теоретичних журналістських дисциплін. *Методика викладання історико-журналістських дисциплін і професійні потреби : матеріали секційного засідання кафедри історії журналістики Міжнародної наукової конференції «Журналістика 2008»: українське журналісткознавство, освіта, термінологія і стандарти*. Київ, 2008. С.42–44.

6. Михайлюта В.П. Медіакритика : навчально-методичний комплекс. Київ : Київський національний університет ім.Т.Г.Шевченка, Інститут журналістики, 2009. 70 с.

7. Потятиник Б. Медіа: ключі до розуміння : монографія. Львів : ПАІС, 2004. 298 с.

8. Потятиник Б., Лозинський М. Патогенний текст. Львів : Місіонер, 1996. 296 с.

9. Сулім А. Медіакритика в Україні: функції, тематика, проблематика : дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.04 / Дніпропетр. нац. ун-т ім. О.Гончара. Дніпропетровськ, 2015. 242 с.

10.Фенько Н.М. Медіакритика : навчально-методичний посібник. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. 103 с.

Практичне заняття № 6

Соціальна роль медіакритики

План

1. Медіакритика і формування суспільного консенсусу.
2. Медіакритика і проблема суспільної довіри до ЗМІ.
3. Роль медіакритики в захисті гуманістичної культури.
4. Медіакритика і мовна культура ЗМІ.
5. Роль медіакритики у підтриманні здорового психологічного і морального клімату в суспільстві.
6. Медіакритика і висвітлення у ЗМІ проблем суспільної безпеки.
7. Визначення поняття «медіаекологія». Як напрямком медіаекології пов'язаний із вченням про ноосферу?

ЗАВДАННЯ:

- 1) Які іміджі медійних організацій можна визначити відповідно до чотирьох видів репутації? Підберіть приклади на кожен з іміджів.
- 2) Написати конспект статті: Довженко О. Як писати критичні тексти. *Medialab*. 10.08.2018.
<https://medialab.online/news/critique/>
- 3) Із інтернет-видання «Детектор медіа» (рубрика "Критика") обрати п'ять різножанрових матеріалів, проаналізувати - і презентувати: розповісти про автора, про жанр матеріалу, про ступінь розкриття теми, особливості викладення матеріалу та формат критики.

- 4) Скласти план для аналізу медіатексту (медіапродукту): можете взяти готові пропозиції від журналістів / науковців. Створіть власний план, поєднавши інші.

Література:

1. Довженко О. Як писати критичні тексти. *Medialab*. 10.08.2018. URL : <https://medialab.online/news/critique/>
2. Журналістський фах : методичні рекомендації / Київський національний ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Київ : ВПЦ «Київський університет». 2012. 352 с.
3. Квіт С. Медіакритика як нове медіатло. *Центр медіа реформ* [сайт]. URL : <http://www.mediareform.com.ua/article.php?articleID=424>.
4. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт : вибрані медіадослідження. Харків : Прапор, 2008. 512 с.
5. Михайлюта В. Медіакритика як навчальний предмет в контексті історичних та теоретичних журналістських дисциплін. *Методика викладання історико-журналістських дисциплін і професійні потреби : матеріали секційного засідання кафедри історії журналістики Міжнародної наукової конференції «Журналістика 2008»: українське журналісткознавство, освіта, термінологія і стандарти*. Київ, 2008. С.42–44.
6. Михайлюта В.П. Медіакритика : навчально-методичний комплекс. Київ : Київський національний університет ім.Т.Г.Шевченка, Інститут журналістики, 2009. 70 с.
7. Потятиник Б. Медіа: ключі до розуміння : монографія. Львів : ПАІС, 2004. 298 с.
8. Потятиник Б., Лозинський М. Патогенний текст. Львів : Місіонер, 1996. 296 с.
9. Сулім А. Медіакритика в Україні: функції, тематика, проблематика : дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.04 / Дніпропетр. нац. ун-т ім. О.Гончара. Дніпропетровськ, 2015. 242 с.
10. Фенько Н.М. Медіакритика : навчально-методичний посібник. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. 103 с.

11. Хотюн Л. Медіакритичні наративи сучасного комунікативного простору. *Медіанаративи* : колективна монографія. Дніпро : ЛІРА, 2022. С. 16–29.
12. Чернявська Л. Соціопросторові параметри медіакритики. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2014. № 3. С. 42–46.
13. Чернявська Л. Соціопросторові параметри медіакритичного дискурсу. *Стиль і текст*. 2014. Вип. 15. С. 7–15.

Практичне заняття № 7-8 **Медіакритика й аудиторія ЗМІ**

План

1. Взаємини медійних організацій і аудиторії в умовах інформаційного ринку.
2. Медіакритика і проблема соціальної відповідальності ЗМІ.
3. Підзвітність ЗМІ перед суспільством і медіакритика.
4. Роль медіакритики у формуванні раціонально-критичної інформаційної культури.

ЗАВДАННЯ:

- 1) Проведіть дослідження реакції студентської аудиторії (за бажанням аудиторію може бути розширено) на зміст тої чи іншої медіапродукції (матеріал у друкованому періодичному виданні, телепрограма, рілз, публікації в інстаграм, фейсбук і т.д.). У ході дослідження з'ясуйте, що переважало – емоційне чи раціональне начало? Чи були виявлені механізми захисту від негативного впливу медіа? За результатами проведеного дослідження напишіть аналітичний звіт.
- 2) Напишіть власний медіакритичний матеріал (800–1000 слів) у жанрі рецензії, аналітичного коментаря або огляду на: телевізійну програму; текстовий журналістський матеріал; подкаст; YouTube-проект; інформаційну кампанію в соціальних мережах.

Література:

1. Довженко О. Як писати критичні тексти. *Medialab*. 10.08.2018. URL : <https://medialab.online/news/critique/>

2. Журналістський фах : методичні рекомендації / Київський національний ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Київ : ВПЦ «Київський університет». 2012. 352 с.
3. Квіт С. Медіакритика як нове медіатло. *Центр медіа реформ* [сайт]. URL : <http://www.mediareform.com.ua/article.php?articleID=424>.
4. Медіаексперт для журналістів: як писати якісні живі тексти, цінні для аудиторії. *Інститут масової інформації*. URL : <https://imi.org.ua/monitorings/mediaekspert-dlya-zhurnalistiv-pro-te-yak-pysaty-yakisni-zhyvi-teksty-tsinni-dlya-audytoriyi-i51411>
5. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт : вибрані медіадослідження. Харків : Прапор, 2008. 512 с.
6. Михайлюта В.П. Медіакритика : навчально-методичний комплекс. Київ : Київський національний університет ім.Т.Г.Шевченка, Інститут журналістики, 2009. 70 с.
7. Потятиник Б. Медіа: ключі до розуміння : монографія. Львів : ПАІС, 2004. 298 с.
8. Потятиник Б., Лозинський М. Патогенний текст. Львів : Місіонер, 1996. 296 с.
9. Сулім А. Медіакритика в Україні: функції, тематика, проблематика : дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.04 / Дніпропетр. нац. ун-т ім. О.Гончара. Дніпропетровськ, 2015. 242 с.
10. Фенько Н. Від науковця до медіакритика: спроба несерйозної типології. *Detector.Media*. URL : <https://ms.detector.media/poglyad/post/14095/2015-09-02-vid-naukovtsya-do-mediakrytyka-sproba-neseryoznoi-typologii/>
11. Фенько Н.М. Медіакритика : навчально-методичний посібник. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. 103 с.
12. Хотюн Л. Медіакритичні наративи сучасного комунікативного простору. *Медіанаративи* : колективна монографія. Дніпро : ЛІРА, 2022. С. 16–29.

Практичне заняття № 9

Зона якісних і популярних медіа

План

1. Найважливіші характеристики елітних якісних видань.
2. Зона популярних видань.
3. МК як прояв своєрідного ноосферного екобалансу (нооценозу).
4. Медіакритика і сучасні тенденції розвитку медіасистеми: комерціалізація, таблоїдизація, збільшення масштабів.
5. Поняття «джинса». Джинса як порушення журналістських стандартів. Соціально-економічні чинники «джинси». Особливості «джинси» регіональної журналістики. Яким чином медіакритика може протистояти поширенню «джинси»?

ЗАВДАННЯ:

- 1) Проаналізуйте дві статті Андрія Сайчука «Що таке «джинса» і з чим її їдять?» та «Яка «джинса» гірша?» і висловіть власну думку про перспективи розвитку замовної журналістики.
- 2) Підберіть у матеріалах ЗМІ зразки замовної журналістики. Доведіть, що це саме «джинса».
- 3) Здійсніть моніторинг кримінальної хроніки на сторінках друкованих видань (або онлайн-видань). Сформулюйте основні принципи її подачі читачеві.
- 4) Проаналізуйте журналістський матеріал у розрізі його патогенності.

Література:

1. Довженко О. Як писати критичні тексти. *Medialab*. 10.08.2018. URL : <https://medialab.online/news/critique/>
2. Журналістський фах : методичні рекомендації / Київський національний ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Київ : ВПЦ «Київський університет». 2012. 352 с.
3. Квіт С. Медіакритика як нове медіатло. *Центр медіа реформ* [сайт]. URL : <http://www.mediareform.com.ua/article.php?articleID=424>.
4. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт : вибрані медіадослідження. Харків : Прапор, 2008. 512 с.

5. Михайлюта В.П. Медіакритика : навчально-методичний комплекс. Київ : Київський національний університет ім.Т.Г.Шевченка, Інститут журналістики, 2009. 70 с.
6. Потятиник Б. Медіа: ключі до розуміння : монографія. Львів : ПАІС, 2004. 298 с.
7. Потятиник Б., Лозинський М. Патогенний текст. Львів : Місіонер, 1996. 296 с.
8. Сайчук А. Що таке «джинса» і з чим її їдять? *Detector.Media*. URL : <https://ms.detector.media/utiski-zhurnalistiv-u-sviti/post/11069/2010-09-14-shcho-take-dzhynsa-i-z-chym-ii-idyat/>
9. Сайчук А. Яка «джинса» гірша? *Detector.Media*. URL : <https://ms.detector.media/profstandarti/post/11059/2010-09-20-yaka-dzhynsa-girsha/>
10. Сулім А. Медіакритика в Україні: функції, тематика, проблематика : дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.04 / Дніпропетр. нац. ун-т ім. О.Гончара. Дніпропетровськ, 2015. 242 с.
11. Фенько Н.М. Медіакритика : навчально-методичний посібник. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. 103 с.
12. Хотюн Л. Медіакритичні наративи сучасного комунікативного простору. *Медіанаративи* : колективна монографія. Дніпро : ЛІРА, 2022. С. 16–29.

Практичне заняття № 10

Спеціалізовані медіакритичні видання

План

1. Історія створення спеціалізованих видань в Україні.
2. Історія створення й контент сайту «Телекритика» – професійне та авторитетне в медіаколах видання.
3. Надайте короткий огляд діяльності ресурсів: «Детектор медіа»,
4. Відстоювання принципів чесної журналістики. Боротьба часопису за свободу слова, боротьба із «джинсою».

5. Проблематика, рубрикація видання «Медіакритика». «Медіакритика» готує професійного читача.
6. Постійні автори: професія медіакритик.

ЗАВДАННЯ:

- 1) Ознайомтеся з медіакритичною статтею Надії Чернухи «Жовта преса наступає». Обґрунтуйте власну позицію щодо її основних положень.
- 2) Проаналізуйте будь-яке видання «жовтої» преси або телевізійне розважальне шоу. Сформулюйте їх основні ознаки у форматі «за – проти».

Практичне заняття № 11-12

Загрози медіареальності та відповідальність журналіста

План

1. Медіареальність як сучасний феномен: потенційні загрози та небезпеки.
2. Різноманіття філософських, естетичних, культурологічних, педагогічних оцінок сучасної електронної масмедіа діяльності. «Електронне суспільство як суспільство самотніх людей, які назавжди залишили гутенбергівську галактику» (за М.Маклюєном).
3. Негативні соціальні тенденції, які створюють медіа:

Зниження рівня моралі, духовних потреб молоді; конструювання негативних ідеалів, героїв, кумирів і под. Дезорієнтація особистості, крайній негативізм як підґрунтя різних фобій. Надлишковий оптимізм та прикрашання подій як підґрунтя дисфункцій очікувань і розпачу. Патологічна залежність від медіажанрів: кримінальна хроніка, спецпроекти, що пропагують культ насилля, незаконного збагачення, «красивого» життя тощо. Небезпека формування парасоціальних відносин з медіаперсонажами. PR-акції в засобах масової інформації. Гіперболізовані ознаки медіаповідомлень. Сучасне мистецтво, субкультура і контркультура молоді з позитивним ракурсом наркотиків, алкоголю, тютюнокуріння, міжетнічні та міжнаціональні стереотипи.

4. Передбачення та оцінка соціальних наслідків професійної діяльності журналіста з позиції безпеки людей, гармонійної взаємодії із природним та соціальним середовищем.
5. Формування журналістами медіакартини навколишньої дійсності: визначення національної ідентичності, принципів міжнаціональної взаємодії; продукування та руйнація соціальних стереотипів, міфів, наративів. Мова ворожнечі.
6. Поняття самоосвіти. Сучасні цілі та завдання самоосвіти журналіста.
7. Підготуватися до дискусії – «Проблеми швидкості оприлюднення повідомлень: зістарення інформації VS розповсюдження фейків».

ЗАВДАННЯ:

- 1) Створити добірку медійних матеріалів, у яких яскраво представлені соціальні стереотипи, міфи.
- 2) Зверніть увагу: пит.3 – треба не лише коротко пояснити суть негативної тенденції, а (ГОЛОВНЕ) навести конкретні приклади – з фільмів, мультфільмів, відеокліпів, книг, ЗМІ тощо. Можна демонструвати скріни або підготувати презентацію.

Практичне заняття № 13-14

Медіакритика як засіб протидії маніпуляції в ЗМІ

План

1. Способи розрізнення інформування, рекламування, лобіювання.
2. Елементи навіювання та їх наслідки і прояви в суспільстві.
3. Маніпулятивні можливості медіа. Різновиди маніпуляцій у ЗМІ. Емоційні маніпуляції VS статистика – як маніпулятивний прийом. Способи й алгоритми перевірки інформації.
4. Сутність та різновиди пропаганди. Дезінформація. Інформаційна війна. Експеримент «Третя хвиля».
5. Дезінформація, недостовірна інформація та зловмисні інформаційні впливи: способи спотворення істини в сучасному світі.
6. Що таке дезінформаційна поведінка та як її відслідкувати в онлайні.

7. Поняття медіаграмотності. Роль критичного мислення в процесі сприйняття медіа меседжів.

ЗАВДАННЯ:

- 1) скласти власний перелік способів та алгоритмів перевірки інформації;
- 2) створити план аналізу медіатексту (щодо дотримання журналістських стандартів та щодо виявлення інформаційних маніпуляцій, впливів); проаналізувати медіатекст за власним вибором.
- 3) прописати ідею для сценарію (відеоролик = просвітницьке відео або соціальної реклами) на тему «Будь медіаграмотним».

Практичне заняття № 15

Медіагігісна

План

1. Фейк як один із механізмів інформаційної маніпуляції. Механізми створення та розповсюдження фейків.
2. Побутові фейки та маркери розпізнавання «фейковості».
3. Інструменти та правила перевірки достовірності повідомлення.
4. Клікбейт: типологічні ознаки, різновиди.
5. Кібербезпека. Нетикет.
6. Аналіз медіатекстів: визначення інформаційних маніпуляцій.
7. Основні критерії споживання інформації медіа.

ЗАВДАННЯ:

- 1) Створити добірку медійних матеріалів, у яких заголовок не відповідає змісту повідомлення (застосовано прийом клікбейту).
- 2) Ідентифікувати фейки й інструменти маніпуляції (зокрема, через псевдоекспертів, клікбейт-заголовки, маніпулятивні фото, відео, тексти, статистику тощо): **знайти тексти / фото / відео** із зазначеними маркерами.
- 3) Напишіть медіакритичний матеріал (на журналістський продукт за власним вибором).

Практичне заняття № 16

Медіакомунікаційні ризики. Основи фактчекінгу

План

1. Причини та наслідки викривлення реальності в медіапросторі. Багаторівневі ризики дезінформації.
2. Фактчек як тренд журналістики: український та закордонний досвід.
3. Фактчекінгові ресурси в Україні.
4. Верифікація даних. Інструменти перевірки інформації.
5. Структура матеріалу у форматі фактчек.
6. Різновиди фактчеку (за змістом; за спрямованістю, за формою).
7. Найбільш вживані методи доказів за концептом фактчек.
8. Матриця концепту фактчек (за О.Гороховським).
9. OSINT і медіакритика: основні принципи роботи з відкритими даними.

Практична вправа (пошук по фото особи, пошук по фото локації тощо).

ЗАВДАННЯ:

- 1) створити свій список фейкових медіа (із електронними посиланнями);
- 2) створити свій список українських фактчекінгових ресурсів (із електронними посиланнями);
- 3) створити свій список інструментів перевірки інформації (із електронними посиланнями).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Під час вивчення дисципліни «Професійний самоаналіз та медіакритика» виокремлено такі види самостійного навчання студента: 1) підготовка до практичних занять; 2) відпрацювання тем лекцій і практичних занять; 3) виконання індивідуальних завдань; 4) підготовка до рубіжного контролю та підсумкового контролю (екзамен); 5) робота з інформаційними джерелами; 6) отримання навичок в системі неформальної освіти.

З метою самостійного опрацювання частини програмного матеріалу з курсу, поглиблення знань, отриманих у процесі лекційних та практичних занять, студенти мають виконувати індивідуальні завдання. Із зазначеного курсу заплановано: для студентів заочної форми навчання – контрольна робота, для студентів денної форми навчання – індивідуальне завдання.

Самостійна робота передбачає виконання студентами індивідуального медіакритичного дослідження інформаційної продукції регіональних ЗМІ (преса, радіо, телебачення, інтернет).

Проектна індивідуальна робота передбачає підготовку, виконання і захист дослідницького проекту з медіакритики за такими позиціями (деякі позиції можуть змінюватися або доповнюватися залежно від завдань дослідження):

Позиція перша. Об'єкт медіакритики

Вибір об'єктів для медіакритики (матеріали газет і журналів, телепрограми, радіопередачі, контент інтернет-видань). Обумовити вибір об'єкта. Підготувати максимум інформації про обраний об'єкт.

Позиція друга. Медіакритичні функції

Визначення функціональної специфіки твору. Зазначити, які функції будуть домінувати. Аргументувати власну позицію.

Позиція третя. Жанрова специфіка

Вибір жанрової форми медіакритичного проекту. Аргументувати власну позицію.

Позиція четверта. Простір соціальної відповідальності

Визначити рівень соціальної відповідальності об'єкта. Аргументувати власну позицію.

Позиція п'ята. Простір медіаекології

Визначити і проаналізувати медіаекологічні ресурси обраного об'єкта. Аргументувати власну позицію.

Позиція шоста. Простір мовної культури

Визначити і продемонструвати мовностилістичну характеристику об'єкта, визначити рівень мовної маніпуляції свідомістю реципієнта. Аргументувати власну позицію.

Студенти мають змогу завантажити свої напрацювання в систему дистанційного навчання (Moodle) НУ «Запорізька політехніка» (<https://moodle.zp.edu.ua/>).

Отримання навичок Soft Skills.

Рівень успіху вже давно перестав залежати тільки від того, наскільки добре фахівець виконує свої безпосередні обов'язки. Сьогодні не менш важливі й Soft Skills («м'які навички») – універсальні непрофесійні якості, які допомагають нам взаємодіяти між собою в команді, спільноті, громаді незалежно від сфери діяльності.

1. Думай інакше: зламай перешкоди на шляху до навчання та відкрий свій прихований потенціал. Курс. URL : https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+MINDSHIFT101+2021_T2/course/

2. Культура толерантності: як побудувати суспільство, комфортне для всіх. Курс. URL : https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+TOL101+2020_T3/course/

ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Тематика реферативних робіт із курсу

Підготуйте доповідь на обрану тему:

1. Характеристика поняття медіакритика.
2. Предмет і завдання медіакритики.
3. Становлення медіакритики як особливої сфери журналістики.
4. МК як форма громадського впливу на ЗМІ та журналістів в умовах демократії.
5. Медіакритика в Україні і за кордоном.
6. Академічна, професійна та масова МК.
7. Кодекс професійної етики журналіста.
8. Професійні стандарти журналістики.
9. Системи громадського контролю за ЗМІ.
10. Наведіть приклади порушення професійної етики журналіста у ЗМІ.
11. Найважливіші характеристики елітних якісних видань.
12. Зона популярних видань.
13. МК як прояв своєрідного ноосферного екобалансу (нооценосу).
14. Медіакритика і сучасні тенденції розвитку медіасистеми: комерціалізація, таблоїдизація, збільшення масштабів.
15. Історія створення спеціалізованих видань в Україні.
16. «Детектор медіа» – професійне та авторитетне в медіаколах видання. Відстоювання принципів чесної журналістики.
17. Боротьба часопису «Детектор медіа» – за свободу слова, боротьба із «джинсою».
18. «Детектор медіа» готує професійного читача.
19. Професія медіакритик. Постійні автори «Детектор медіа».
20. Функції медіакритики, їх співвідношення з базовими функціями журналістики.
21. Регулятивна функція МК.
22. Розвінчання найпоширеніших міфів-стереотипів, які нав'язуються ЗМІ (етичних, расових, статевих, культових...).

23. Медіакритика як регулятор правил і норм діяльності журналістів та інших творців медійного змісту.
24. Проблематика медіакритичних матеріалів у газетах та журналах.
25. Проблема суспільного мовлення на сторінках «Детектор Медіа».
26. Образ ведучого на телебаченні. Критерії оцінювання.
27. Матеріали на суспільно-політичну проблематику.
28. Матеріали з морально-етичної проблематики.
29. Найпоширеніші жанри та рубрики в медіакритичних виданнях (коментар, аналітична стаття, есе, огляд, рецензія).
30. Патогенний текст у масовій комунікації.

КОНТРОЛЬНА РОБОТА ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Вказівки до виконання контрольної роботи

Відповідно до навчального плану студенти виконують контрольну роботу.

Контрольна робота має бути викладена грамотно і логічно, технічно правильно оформлена, надрукована. Під час виконання роботи необхідно використовувати джерела, наведені в навчальній програмі й рекомендовані на лекціях, а також підручники та методичні посібники, що відповідають темі роботи.

Обсяг контрольної роботи не має перевищувати 20 сторінок формату А4. Контрольна робота повинна складатися із титульної сторінки, змісту роботи, вступу, основної частини, висновків. Використані джерела (не менше 5 пунктів) оформити у списку використаної літератури в алфавітному порядку мовою оригіналу з усіма вихідними даними.

Після перевірки викладачем контрольної роботи й одержання позитивної оцінки студента допускають до екзамена.

Виконати всі завдання контрольної роботи:

1. Визначте поняття «медіакритика» і назвіть основні функції медіакритики.
2. Дайте коротку характеристику сайту Detector.media. Обов'язково напишіть (мінімум 15 речень): що вас зацікавило в цьому ресурсі; чи будете використовувати для навчання та під час професійної діяльності журналіста.
3. Назвіть шість основних журналістських стандартів, подайте коротку характеристику кожного з них.
4. Подайте коротку характеристику таких понять: «інформування», «рекламування», «лобіювання», «різновиди маніпуляцій у ЗМІ», «джинса», «пропаганда», «дезінформація», «інформаційна війна», «ШсО», «інформаційна бульбашка», «інформаційний шум», «кліпове мислення», «клікбейт», «мова ворожнечі», «нетикет», «інформаційна гігієна» «конвергентні медіа».
5. Визначте поняття медіаграмотності. Поясніть поняття «критичне мислення». Роль критичного мислення в процесі

сприйняття медіа меседжів. Наведіть 2-3 приклади задач, які розвивають критичне мислення.

6. Поясніть, що таке фейк. Назвіть інструменти та правила перевірки достовірності повідомлення.

7. Законспектуйте тезово (дуже коротко) 2 статті:

1) **Бахвалова А.В.** Експертна оцінка професійно важливих якостей журналістів

http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/psch_2019_5_4_3.pdf

Заповніть таблицю СВОЇХ професійних якостей (за 5-ти бальною шкалою: від 0 до 5 балів).

2) **Паспорт професії** «Журналіст мультимедійних видань засобів масової інформації»

https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/zhurnalist_multi_mediynih_vidan.pdf

8. Напишіть свій **план** аналізу медіатексту (щодо дотримання журналістських стандартів, щодо виявлення інформаційних маніпуляцій, впливів і т.д.). Можете користуватися порадами науковців, зокрема: Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / Ред.-упор. В. Ф.Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. С.328.

За складеним ВАМИ планом **проаналізуйте ТРИ**

медіапродукти - матеріал у друкованому періодичному виданні, телепрограма, рілз, публікації в інстаграм, фейсбук і под. (за власним вибором). Скріни та посилання на обрані тексти – додати в контрольну.

9. Коротко опишіть явище фактчеку. Поясніть поняття «верифікація даних». Напишіть рекомендації (покрокові): як створити матеріал у форматі фактчеку. Знайдіть і напишіть свій список українських фактчекінгових ресурсів (із електронними посиланнями). Можете користуватися порадами науковців, зокрема: Гороховський О. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи : практичний посібник. Прага : KUFR 2018. 144 с.

10. Складіть власний перелік способів і алгоритмів перевірки інформації. Створіть свій список інструментів перевірки інформації (із електронними посиланнями).

ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЕКЗАМЕН

1. Характеристика поняття «медіакритика», журналістська критика ЗМІ.
2. Предмет і завдання медіакритики.
3. Види журналістської критики ЗМІ.
4. Громадянські форми медіакритики.
5. Спеціалізація в медіакритиці: телекритика, критика радіо, критика періодики, мережева критика.
6. Академічна медіакритика в Україні.
7. Актуальні тенденції розвитку вітчизняної внутрішньокорпоративної медіакритики за матеріалами фахових журналів.
8. Масова медіакритика в Україні.
9. Медіакритика на ТБ.
10. Медіакритична публіцистика у «товстих» журналах.
11. Провідні українські журналісти і публіцисти – критики ЗМІ.
12. Становлення медіакритики в Україні і за кордоном.
13. Актуальність, публіцистичність і науковість, програмність медіакритики.
14. Обмежувальний вплив чинника корпоративності на критику ЗМІ.
15. Особливості медіакритики як творчої діяльності.
16. Професійні вимоги до журналіста – критика ЗМІ.
17. Функції медіакритики, їх співвідношення з базовими функціями журналістики.
18. Інформаційно-комунікативна функція медіакритики.
19. Пізнавальна функція медіакритики.
20. Регулятивна функція медіакритики.
21. Корекційна функція медіакритики.
22. Просвітницька функція медіакритики.
23. Соціально-організаторська функція медіакритики.
24. Комерційно-промоційна функція медіакритики.
25. Свобода слова як одна із передумов розвитку медіакритики.
26. Цензура та її модифікації як об'єкт аналізу медіакритики.
27. Медіакритичні дослідження проблем свободи слова.
28. Медіаекологічні проблеми і медіакритика.

29. Історія становлення та розвитку медіаекології.
30. Сучасні проблеми медіаекології.
31. Проблема медіанасильства в рамках медіакритичних досліджень.
32. Авторство як об'єкт медіакритичного аналізу.
33. «Джинса» як об'єкт медіакритичного аналізу.
34. Медіакритичні дослідження еволюції «джинси».
35. Ознаки, види і наслідки «джинси».
36. Позиція видань проекту «Телекритика» в проблемі замовної журналістики.
37. Форми презентації творів медіакритики в ЗМІ колонки оглядачів в газетах і журналах, спеціальні програми і рубрики в телепрограмах, сайти і сторінки в Інтернеті.
38. Жанри вітчизняної медіакритики огляд, рецензія, коментар, есе, творчий портрет, репліка тощо.
39. Медіакритика і довіра громадян до ЗМІ.
40. Участь медіакритики в розв'язанні проблем захисту гуманістичної культури, підтримки здорового психологічного і морального клімату в суспільстві, забезпечення безпеки громадян.
41. Медіакритика і міжнародна інформація в ЗМІ.
42. Демократичний потенціал медіакритики, її можливості у формуванні демократичної громадянської культури населення, у здійсненні впливу на політичний процес.
43. Роль демократичної медіакритики в захисті інформаційних прав громадян.
44. Значення медіакритики в період передвиборчих кампаній.
45. Можливості медіакритики у протидії маніпулятивному впливу ЗМІ на масову аудиторію в політичних цілях.
46. Медіакритика та «інформаційні війни».
47. Основні маніпулятивні технології в системі масових комунікацій.
48. Чинники впливу ЗМІ на аудиторію.
49. Участь телебачення в політичній маніпуляції.
50. Проблема маніпуляції ЗМІ в рамках медіакритичних досліджень.

51. Державна інформаційна політика, правове регулювання ЗМІ, вплив економічних чинників на діяльність ЗМІ, комерціалізація ЗМІ як об'єкти медіакритичного аналізу.
52. Медіакритика і громадянське суспільство.
53. Медіакритика і підзвітність ЗМІ перед суспільством.
54. Медіакритика як форма суспільного і групового впливу на ЗМІ і журналістів в умовах демократії.
55. Досвід діяльності закордонних громадських організацій і об'єднань медіамоніторингу і медіакритики.
56. Медіакритика і «медіаактивізм» – суспільна активність громадян, спрямована на ЗМІ.
57. Медіакритика та Інтернет.
58. Можливості мережевої медіакритики та їх практичне використання.
59. Розвиток і перспективи мережевої медіакритики в Україні.
60. Мережеві ресурси вітчизняної і зарубіжної медіакритики.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

Перелік рекомендованої літератури

Основна

1. Бахвалова А.В. Експертна оцінка професійно важливих якостей журналістів. URL :http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/psch_2019_5_4_3.pdf
2. Журналістський фах : методичні рекомендації / Київський національний ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Київ : ВПЦ «Київський університет». 2012. 352 с.
3. Квіт С. Медіакритика як нове медіатло. *Центр медіа реформ* [сайт]. URL : <http://www.mediareform.com.ua/article.php?articleID=424>.
4. Михайлин І. Л. Журналістика як всесвіт : вибрані медіадослідження. Харків. : Прапор, 2008. 512 с.
5. Михайлюта В.П. Медіакритика : навчально-методичний комплекс. Київ : Київський національний університет ім.Т.Г.Шевченка, Інститут журналістики, 2009. 70 с.
6. Потятиник Б. Медіа : ключі до розуміння : монографія. Львів : ПАІС, 2004. 298 с.
7. Потятиник Б., Лозинський М. Патогенний текст. Львів : Місіонер, 1996. 296 с.
8. Фенько Н.М. Медіакритика : навчально-методичний посібник. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. 103с.

Додаткова

1. Байда І. Трансформація споживання медіа в цифровій культурі: крос-культурний аналіз. *Культурологічний альманах*. 2024. Вип. 2 (10). С. 324–328.
2. Горчикова А., Зубарець А. Блоги як джерело регіональної медіакритики (на прикладі рівненського онлайн медіа «Четверта влада»). *Вчені записки ТНУ ім. В.І.Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2024. Т. 35 (74). № 2. Ч. 2. С.172–177.

3. Довженко О. Дискурс української медіакритики: від маргіналій до чинника саморегуляції. *Медіакритика*. 03.03.2011. URL : <http://mediakrytyka.lnu.edu.ua/ohlyady-analityka/dyskurs-ukrayinskoyi-mediakrytyky-vid-marhinaliy-do-chynnyka-samorehulyatsiyi.html>
4. Довженко О. Медіакритика в Україні: недоросла й недооцінена. *Детектор медіа*. 08.11.2010. URL : <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/10923/2010-11-08-mediakrytyka-v-ukraini-nedorosla-y-nedootsinena/>
5. Довженко О. Сучасна українська медіакритика: чинники формування, проблеми та перспективи. *Вісник Львівського університету. Серія журналістика*. 2013. Випуск 37. С.131–138.
6. Довженко О. Як писати критичні тексти. 10.08.2018. <https://medialab.online/news/critique/>
7. Єрмоленко А. Критика і самокритика. Енциклопедія сучасної України : багатотомне науково-енциклопедичне видання Інституту енциклопедичних досліджень НАН України. URL : <https://esu.com.ua/article-1622>
8. Загоруйко Н. Стан та перспективи розвитку медіакритичних інтернет-ресурсів в Україні. *Scientific Notes of the Institute of Journalism : наукові записки Інституту журналістики*. 2022. Т. 2 (81). С. 110–122.
9. Загоруйко Н. Тенденції розвитку сучасного медіакричного дискурсу в Україні. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка* : збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. Вип. 21. С. 264–265.
10. Зінкевич О. Музична критика. Теорія та методика : навчальний посібник. Чернівці : Книги ХХІ, 2007. 424 с.
11. Зражевська Н. Критична парадигма досліджень медіакультури (Франкфуртська школа). *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2014. № 1–2 (17–18). С. 91–96.

12. Зражевська Н. Медіа як інструмент медіаконтролю і як засіб соціального примусу. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2022. № 1 (49). С. 122–129.
13. Зражевська Н. Медіаспоживання в Україні під час війни. *Україна в умовах російської агресії: виклики та відповіді* : монографія. Харків : Право, 2024. С. 94–108.
14. Зражевська Н. Феномен медіакультури у сфері соціальних комунікацій : автореф. дис. ... д-ра наук із соц. комунік. : 27.00.01 «Теорія та історія соціальних комунікацій». Київ. 2012. 20 с.
15. Кузнецова О. Журналістська етика та етикет : основи теорії, методики, дослідження трансформації незалежних видань України, регулювання моральних порушень / Львівський держ. ун-т ім. Івана Франка. Львів : Світ, 1998. 412 с.
16. Кузьменко К. Тональність та міра критики в критичній статті (на прикладі сучасних українських рецензій). URL : <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2294>
17. Кузьмук О. Соціальний аналіз медіа простору : методичні рекомендації для здобувачів освіти спеціальності «Соціологія». Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2024. 54 с.
18. Левчук І. Комунікативні ознаки рецензійного дискурсу. URL : https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/902/1/Levchuk_Iryna_Komunikativni_oznaky_retsenzijnogo_dyskursu.pdf
19. Миколаєнко А. Жанрові особливості сучасної української медіакритики. *Синопис: текст, контекст, медіа*. 2021. 27 (1). С. 32–38.
20. Миколаєнко А. Медіакритика в Україні: тенденції та перспективи розвитку. *Український інформаційний простір*. 2020. № 1. С. 118–125. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrinfsp_2020_1_11
21. Михайлюта В. Концептуальні засади медіакритичного аналізу в «Детектор медіа». *Publishing House “Baltija Publishing”* : Wloclawek, Republic of Poland. February 26–27, 2021. С. 74–77.
22. Михайлюта В. Медіакритика як навчальний предмет в контексті історичних та теоретичних журналістських дисциплін. *Методика викладання історико-*

- журналістських дисциплін і професійні потреби : матеріали секційного засідання кафедри історії журналістики Міжнародної наукової конференції «Журналістика 2008»: українське журналістознавство, освіта, термінологія і стандарти. Київ, 2008. С.42–44.
23. Монич Л. Рецензія як специфічний жанр на сторінках літературно-художніх журналів. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2013. Том 53. С. 87–90.
 24. Потятиник Б. Інтернет-журналістика: межі професії. Медіакритика. 09.04.2010. URL : www.mediakrytyka.info/za.../internet-zhurnalistyka-mezhi-profesiyi.html
 25. Потятиник Б. Медіакритика в системі журналістської освіти України: Львів – Київ – транзит. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика*. 2017. Вип. 42. С. 54–61.
 26. Сулім А. Медіакритика в Україні: функції, тематика, проблематика : дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.04 / Дніпропетр. нац. ун-т ім. О.Гончара. Дніпропетровськ, 2015. 242 с.
 27. Сулім А. Основні підходи до типологізації медіакритичних досліджень. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2014. Випуск 39. С. 115–120.
 28. Сулім А. Особливості формування критичного мислення як результату медіакритики та медіаосвіти. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2013. № 53. С. 348–353.
 29. Сулім А. Типологія напрямів медіакритичних досліджень. *Наукові записки Інституту журналістики: збірник наукових праць*. 2013. Т. 50. С. 49–52. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2013_50_11
 30. Фенько Н. Проблеми становлення регіональної медіакритики. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации»*. 2012. Т. 25 (64). № 4. Часть 1. С. 310–314.
 31. Фенько Н. Регіональна медіакритика: в пошуках об'єкта. URL: <https://ms.detector.media/mediakritika/post/6608/2012-07-26>

32. Фенько Н. Регіональна медіакритика в контексті сучасної культури медіаспоживання. *Медіакультура в контексті міждисциплінарних досліджень* : монографія. Запоріжжя : Кераміст, 2017. С. 43–58.
33. Фенько Н. Специфіка становлення і розвитку регіональної медіакритики в Україні. *Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції. Запоріжжя, 2016. URL: [http://personal.pu.if.ua/depart/hanna.marchuk/resource/file/Zbirnik_Dorob_1\(1\).pdf](http://personal.pu.if.ua/depart/hanna.marchuk/resource/file/Zbirnik_Dorob_1(1).pdf)
34. Фенько Н. Стан і перспективи мережевої медіакритики: регіональний вимір. *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации»*. 2013. Т. 26 (65). № 3. С. 130–134.
35. Хотюн Л. Медіакритичні наративи сучасного комунікативного простору. *Медіанаративи* : колективна монографія. Дніпро : ЛІРА, 2022. С. 16–29.
36. Чекмишев О. Моніторинг ЗМІ та медіакритика в контексті термінології та методології системи сучасних соціальних комунікацій. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2011. Т. 42. С. 93–97.
37. Чернявська Л. Соціопросторові параметри медіакритики. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2014. № 3. С. 42–46.
38. Чернявська Л. Соціопросторові параметри медіакритичного дискурсу. *Стиль і текст*. 2014. Вип. 15. С. 7–15.
39. Чернявська Л. Форми медіа-критики у світовому контексті й перспективи її розвитку в Україні. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2017. № 4. С. 201–206. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2017_4_38
40. Charles D. What's Media Criticism? URL: <https://dcharl2.wordpress.com/2016/10/09/whats-media-criticism/>
41. Goswami K. Media criticism / From the compiling desk of Dr. Sanjib Kumar Goswami. Kamrup College. URL:

<https://www.kamrupcollege.co.in/upload/econtent/1729301089.pdf>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Детектор медіа : офіційний сайт. URL : <https://detector.media>
2. Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua>
3. Медіакритика : офіційний сайт. URL : <http://mediakrytyka.lnu.edu.ua/>
4. Телекритика [видання припинило своє існування у 2020 році]. URL : <https://telekritika.ua/uk/>
5. MediaLab : офіційний сайт. URL : <https://medialab.online/>